

Notícia de bibliografia de les comarques gironines

RESSENYES

E. SANMARTI GREGO: **La ceràmica campanien-se de Emporion i Rhode**, Barcelona, Diputació Provincial de Barcelona, 1978, Monografies emporitanes IV, dos volums, 716 pàgines (119 làmines).

L'any 1955 es publicava el segon volum de **Las necrópolis de Ampurias**, que completava el tercer número d'una col·lecció, les «Monografías Ampuritanas», que havia de convertir-se, d'alguna manera, en el nucli més important dels resultats científics dels treballs fets a Empúries. Han hagut de passar gairebé vint-i-cinc anys per veure continuada la tasca, i cal dir, encara, que ha estat una tasca individual, una tesi doctoral, i no el fruit d'una planificació i d'un treball programat. Deixant de banda qüestions de matís, pensem que **Las ceràmicas campanienses de Emporion y Rhode**, és una obra d'enorme interès des de molts punts de vista. El professor Sanmartí ha estudiat analíticament i amb gran cura les ceràmiques campanianes d'Empúries procedents d'arreu, les necrópolis, antigues excavacions, troballes casuals i modernes estratigrafies, i un conjunt de materials vernissats de negre trobats durant les campanyes d'excavació conjunta entre el Servei d'Investigacions Arqueològiques de Girona i l'Institut d'Arqueologia i Prehistòria de la Universitat de Barcelona, efectuades a Roses, i n'ha tret importants conclusions. A partir d'ara el material vernissat de negre d'Empúries i Roses haurà de ser punt de comparança obligat pels estudiosos dels jaciments indígenes pre-romans i pels establiments baix-republicans arreu de Catalunya i, lògicament, de bona part de la zona costanera de la Mediterrània Occidental. Així veiem, entre altres coses, com Sanmartí aporta consideracions noves a suposicions molt arrelades i amb cronologies molt segures per a altres indrets però que a casa nostra semblen funcionar d'una altra manera, i com la individualització d'unes terrisseries a **Rhode** dedicades a la producció en gran escala de ceràmica de vernís negre durant bona part del segle III a.C., ceràmiques que trobem presents i abundantment des d'Ensérune a El Cigarralejo (Mula, Múrcia) i fins i tot a l'illa d'Ischia al golf de Nàpols, ens proporciona un fòssil director ben datat per a poder conèixer cada cop millor l'evolució dels pobles indígenes durant l'interessantíssim segle III a.C., i ens fa veure i comprendre l'activíssim moment que va viure en aquella època l'antiga colònia ròdia. Es des del punt de vista d'estudi ceramològic una obra impecable i que caldrà consultar obligatòriament.

Però l'autor no s'ha deturat aquí, i a partir de la ceràmica i de les dades que forneix un estudi analític, fent servir també les fonts escrites, escasses, i altres aportacions de l'arqueologia (numismàtica i epigrafia, sobretot), bas-teix la història dels tres darrers segles abans de l'era vulgar, en el Golf de Roses. Molt importants són les dades referents a l'activitat de

Rhode i a la seva acusadíssima i ràpida decadència, a la situació del barri indígena, la suposada **Indika** d'Esteve de Bizanci, al Sud de la muralla de la «Neàpolis» que excavacions recents semblen documentar, a l'estructura ortogonal de la ciutat romana del turó de ponent, que cal datar tal com prova l'arqueologia i la ceràmica de vernís negre, a principis del segle I a.C., confirmant plenament la genial suposició del gran arqueòleg italià Nino Lamboglia, a la datació de la muralla anomenada erròniament cesariana, coincidint amb la planta regular, etc.

Es un treball que cal llegir acuradament i que, sobretot, ha servit per a establir una sòlida plataforma de sortida per a comprendre millor aquest llarg període, tan important de la nostra història en el qual el nostre país entrarà a formar part d'una cultura superior que ha marcat per sempre i profundament, la nostra història; ens referim a la romanització.

En acabar voldríem felicitar també els editors que han estat capaços, superant moltes dificultats, de publicar aquest treball que ha d'esdevenir per a tots els que treballem aquesta parcel·la de la història, una eina imprescindible.

J. M.ª NOLLA

ROMERO i DALMAU, Alfons: **El republicanisme federal empordanès, 1868-1869**, Figueres, Editora Empordanesa i Centre Excursionista Empordanès, 1980, 113, ps.

L'anomenada «revolució de setembre de 1868» va tenir forta incidència a la comarca de l'Empordà, on existien elements progressistes i republicans que contribuïren ben palesament a fer possible el canvi de règim. Homes com Climent i Roger (entre els progressistes) o com Prax, Sunyer i Arderius (entre els republicans), que aconseguiren d'escampar les idees democràtiques, liberals o federalistes entre una bona munió de comerciants, petits propietaris i elements del camp, i que a l'hora del canvi polític assoliren càrrecs d'elecció popular i àdhuc de confiança governamental.

Alfons Romero, amb aquest mateix treball que tot primer presentà a la Universitat Autònoma de Barcelona com a tesina de llicenciatura i que posteriorment obtingué el premi «Eduard Rodeja» en el concurs convocat per la Societat Coral Erato, es refereix bàsicament als fets que es desenrotllaren al partit judicial de Figueres, de manera especial a la capital del partit, entre el 29 de setembre de 1868 i l'octubre de l'any següent. Es a dir, ens relata la revolució i l'actuació de la Junta revolucionària de Figueres, els resultats de les eleccions municipals del mes de desembre de 1868 i les de diputats a l'Assemblea Constituent del 1869, en les quals l'Empordà s'inclinà majoritàriament cap al federalisme, i dedica finalment un apartat al fracassat alçament federal d'octubre del 1869, que suposà una patacada forta per a la base del republicanisme. Un sol any, però ben mogut.

L'autor ha manejat documentació inèdita de l'arxiu figuerenc i també els diaris de l'època, i

ha sabut enquadrar la investigació dins el marc històric espanyol a base de la bibliografia general sobre el moment.

La seva aportació més important ha estat la de correlacionar els resultats electorals del 1869 amb les dades de producció per explicar la implantació del republicanisme. Segons aquest mètode, la implantació del federalisme seria dominant a les zones on l'agricultura tendia més al monocultiu, a unes relacions socials de producció més capitalistes.

El llibre, ben il·lustrat amb gravats dels personatges més rellevants del moment i fotografies antigues de Figueres, és prologat per Joaquim Nadal i Farreres, qui recorda els estudis gironins sobre el període 1868-74 i valora degudament l'aportació d'Alfons Romero. Es una llàstima, però, que l'edició hagi estat poc curada i que hi sovintegin les errades tipogràfiques.

J. C.

BIBLIOGRAFIA GIRONINA RECENT

ALONSO, M. A. i B. CERVERA: **La formació d'una ciutat durant el neoclassicisme. Figueres i l'arquitecte Roca i Bros.** Barcelona, Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya, Girona-La Gaya Ciència, 1980, 194 ps.

DAMIA ESTELA: **Testimoni d'excepció.** A Quaderns de Pastoral, 61, juny 1980, 76 ps.

GIMFERRER, Jordi: **El pintor Lluís Roura.** Figueres, Art. 3, 1980, 195 ps.

JULIA i BRUGUES, Ramon: **La conca lacustre de Banyoles-Besalú.** Girona, Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, 1980, 188 ps., 13 làmines i 1 mapa.

MASSIP, Josep M.: **Els ocells. Banyoles, Fauna comarcal.** Pròleg de Salvador Maluquer. Figueres, Gràfiques Montserrat, 1980, 220 ps.

MINISTRAL MASIA, Jaume: **Nosaltres, els mestres.** Barcelona, Pòrtic, 1980, 419 ps.

PLA, Josep: **De l'Empordanet a Barcelona.** Barcelona, Destino, 1980, 211 ps.

RIURO i LLAPART, Francesc i FUSTE ARA, Miquel: **Les estacions prehistòriques del Puig d'en Roca. Volum segon. Les necròpolis neolítiques del Puig d'en Roca (Girona) i Sant Julià de Ramis.** Girona, Associació Arqueològica, 1980, 90 ps. i 5 làms.

ROMERO i DALMAU, Alfons: **El republicanisme federal empordanès, 1868-1869.** Pròleg de Joaquim Nadal i Farreres. Editora Empordanesa i Centre Excursionista Empordanès, 1980, 113 ps.

VAYREDA, Marian: **La punyalada.** Barcelona, Selecta, 1980 (6.ª edició), 304 ps.

VIDAL i FORGA, Gil: **45 anys de vida olotina a través del Centre Obrer.** Olot, Ajuntament, 1980, 102 ps. i 6 làmines.

XAMPENY, Josep M.: **Llegendes de l'Empordà.** Figueres, Editora Empordanesa, 1980.